

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/1113
Toplantı Tarihi/Sayısı : 2.5.2023/30
Karar Numarası : 2023/356
Başvuran : S.K.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Sakarya 1 No'lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Hendek Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; başvuranın çıplak aramaya karşı çıktığı için haksız yere hakkında idari soruşturma başlatıldığı ve yaşadığı diğer hak ihlalleri iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Hendek Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumuna kabul işlemleri sırasında arama yapılması için montunu ve hırkasını çıkardığını ancak darp izi olup olmadığına ve çukur bölgelerine bakılması için kendisinden çıplak soyunmasının istendiğini, 3 saatlik bekleme süresi için onur kırıcı şekilde üst aramasına gerek olmadığını, elle üst araması yapılabileceğini ve vücudunda darp izi olmadığına dair dilekçe verebileceğini belirttiğini, önlük giyse de vücuduna ve çukur bölgelerine bakılacağına söylendiğini, önlük giymenin de onur kırıcı aramayı engelleyemeyeceğini, sonrasında eve gideceğini düşünürken kendisine tutuklandığını söylendiğini,

b. Götürüldüğü Sakarya 1 No'lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda da çıplak aramaya tabi tutulmak istendiğini, açık ceza infaz kurumundaki personele yaptığı açıklamayı bulunduğu kurumda da yaptığını ve dedektörle aranarak X-Ray cihazından geçirildiğini, sonrasında aramaya direndiği gerekçesiyle hakkında Ferizli Cumhuriyet Başsavcılığınca adli, Kurum İdaresince idari soruşturma başlatıldığını, çıplak olmak istememesinin ahlaki bir durum olduğunu ve aktif ya da pasif bir direnme olmadığını, adli soruşturmanın kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilerek neticlendiğini, Kurum İdaresi tarafından karar verilen disiplin cezası nedeniyle ise tutukluluğunun devam ettiğini,

c. Kuruma geldiğinden itibaren 10 gün kaldığı koğuşun ceza hücresi olarak adlandırıldığını, elektrik prizinin olmadığını, lambanın dışarıdan açılıp kapatıldığını, içeride yataktan başka masa, sandalye ya da herhangi bir eşya olmadığını, tuvalet için ayrı bir bölme olmadığı ve tuvaletin koğuşun içinde olmasından dolayı tuvalet kokusu

eşliğinde yemek yediğini, kapı mazgalından bakıldığında tuvalet ve duşun görüş alanında olduğunu, pencere tel ızgara ile kapatıldığı için içerisinde karanlık, havasız ve rutubetli olduğunu,

ç. 37 gün boyunca tek tutulduğunu, 22 gün boyunca havalandırma alanına çıkamadığını ve ısrarı neticesinde günde 1 saat havalandırmaya çıkmaya başladığını, ailesinin telefon evrakını göndermesine ve Kurumdan evrakın iletilmesine dair teyit almasına rağmen kendisine evrakın gelmediği söylenerek telefon hakkından yararlandırılmadığını, disiplin cezası adı altında haksız yere hapis cezası ile cezalandırıldığını, 26/5/2022’de ise Gebze Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna getirildiğini iddia etmekte olup gereğinin yapılmasını talep etmektedir.

3. Muhatap Sakarya 1 No’lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Başvuranın üst ve eşya araması yapılacağı sırada infaz ve koruma memurlarının görevini yapmasına engel olarak aramaya direndiği ve aramayı reddettiği, başvuranın çıplak şekilde aranmadığı, kaba kıyafetleri çıkartılmak suretiyle el dedektörü kullanılarak ve elle arama yapıldığı, arama işleminin mevzuata uygun şekilde yapıldığı,

b. İleri sürülen iddialara ilişkin olarak 6/5/2022 tarihinde idari soruşturma başlatıldığı, soruşturma neticesinde personelin mevzuata aykırı eylem, kusur, kasıt ya da ihmalinin olmadığı yönünde karar verildiği, başvuranın aramaya karşı direnerek memurun görevini yapmasına yönelik tutum ve davranışı gereği Ferizli Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulduğu, Kurum İdaresi tarafından da idari soruşturma başlatıldığı ve aramaya karşı çıkmak eyleminden dolayı bir ay süre ile ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezasına karar verildiği,

c. Başvuranın kalacağı koğuşun belirlenmesinin ardından Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla yapılan kontrollerde kamu malına zarar vermek suçundan hükümlü olarak gelmiş olsa da önceden silahlı terör örgütüne üye olma ve terör örgütü propagandası yapmak suçlarından hüküm almış olduğunun tespit edilmesi nedeniyle suç grubu ayırımı mevzuatı doğrultusunda tek kişilik koğuşa yerleştirildiği belirtilmiş ve ilgili belgeler cevabi yazı ekinde sunulmuştur.

4. Muhatap Hendek Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Başvuranın Kuruma giriş işlemleri yapıldıktan sonra üst aramasının yapılması için kabine alındığı, mont ve hırkası arandıktan sonra fiziksel aramayı kabul etmediği, tek kullanımlık önlük verilip mevzuata uygun şekilde arama yapılacağı söylene ve Kurum psikoloğu kendisiyle görüşse de başvuranın aramaya karşı çıktığı,

b. 19/4/2022 tarihinde tutanak tutularak başvuran hakkında idari soruşturma başlatıldığı ve soruşturmanın hala devam ettiği, 2/9/2012 tarihli ve 28399 sayılı Resmî Gazete ile yürürlüğe giren Açık Ceza İnfaz Kurumlarına Ayrılma Yönetmeliği’nin 12’nci maddesinin birinci fıkrası kapsamında başvuranın kapalı ceza infaz kurumuna gönderildiği belirtilmiş olup ilgili belgeler cevabi yazı ekinde sunulmuştur.

5. Muhatap idarelerin cevabi yazıları 26/8/2022 tarihli yazı ile başvurana gönderilmiş ancak başvuran yazılı görüş sunmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; “*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin*

ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek” Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “Ön incelemenin yapılması” başlıklı 48’inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca başvuruların, “*inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulması*” gerekmektedir. Aynı fıkranın (ç) bendine göre; başvuru, “*Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarınca karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı*” yönünden incelenir.

8. Mezkûr Yönetmelik’in “Gerekçeli kabul edilmezlik kararı” başlıklı 67’nci maddesi şöyledir; “*Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.*”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendine göre; “*özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*” Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın iddiaları konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

10. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun’un “Disiplin cezalarının niteliği ve uygulama koşulları” başlıklı 37’nci maddesine göre; “*Hükümlü hakkında kurumda, düzenli bir yaşamın sürdürülmesi, güvenliğin ve disiplinin sağlanması bakımından kanun, yönetmelikler ile idarenin uyulmasını emrettiği veya gerekli kıldığı davranış ve tutumları, kusurlu olarak ihlâl ettiğinde, eyleminin niteliği ile ağırlık derecesine göre Kanunda belirtilen disiplin cezaları uygulanır.*” “*Ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma*” başlıklı 43’üncü maddesine göre; “*(1) Ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası, hükümlünün bir aydan üç aya kadar ziyaretçi görüşüne çıkarılmamasıdır. (2) Ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezasını gerektiren eylemler şunlardır: ... b) Aramaya karşı çıkmak...*”

11. 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik’in “Arama, güvenlik tatbikatı ve sayım” başlıklı 34’üncü maddesinin ikinci fıkrasına göre; “*Hükümlünün üzerinde, kuruma sokulması veya bulundurulması yasak madde veya eşya bulunduğu dair makul ve ciddi emarelerin varlığı ve bunun başka suretle tespitinin olanaksız olması durumunda, kurum en üst amirinin gerekli görmesi hâlinde, detaylı olarak veya beden çukurlarında aşağıda belirtilen usullere göre arama yapılabilir: a) Detaylı arama, hükümlünün utanma duygusunu ihlal etmeyecek şekilde ve görevli dışında kimsenin görmemesini sağlayacak tedbirler alınarak gerçekleştirilir. Arama sırasında hükümlüye tek kullanımlık giyim önlüğü verilir. b) Arama sırasında önce bedenin üst kısmındaki giysiler çıkarttırılır, bedenin alt kısmındaki giysiler üst kısmındaki giysiler giyildikten sonra çıkarttırılır. Bu giysiler de mutlaka aranır. c) Detaylı arama sırasında bedene dokunulmaması için gerekli özen gösterilir ve görevli*

tarafından eldiven kullanılır. Aranılan kişinin beden çukurlarında bir şeyin bulunduğu dair makul ve ciddi emarelerin bulunması hâlinde öncelikle, hükümlüden madde veya eşyanın kendisi tarafından çıkartılması istenir, aksi hâlde bunun zor kullanılarak gerçekleştirileceği bildirilir. Beden çukurlarındaki arama, cezaevi tabibi tarafından yerine getirilir.”

12. Açık Ceza İnfaz Kurumlarına Ayrılma Yönetmeliği'nin “Kapalı kuruma iade” başlıklı 12'nci maddesine göre; “Açık kurumlarda cezası infaz edilmekte olan hükümlülerden; ... c) Kınamadan başka bir disiplin cezası alıp disiplin cezası kesinleşenler... kurum yönetim kurulu kararı ile kapalı kurumlara iade edilir ve bu karar derhâl infaz hâkimliğinin onayına sunulur. Kurum düzeni veya kişi güvenliğinin tehlike altında olması halinde asayiş ve düzeni sağlamak için hükümlünün disiplin cezasının kesinleşmesi beklenmeden tedbiren kapalı ceza infaz kurumuna gönderilmesine kurum yönetim kurulu tarafından karar verilebilir.”

13. Başvuran, Hendek Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumuna kabul işlemleri sırasında arama yapılması için kendisinden çıplak soyunmasının istendiğini, önlük giyse de vücuduna ve çukur bölgelerine bakılacağını, durumun onur kırıcı olduğunu düşündüğü için elle üst araması yapılabileceğini ve vücudunda darp izi olmadığına dair dilekçe verebileceğini belirttiğini, sonrasında hakkında idari soruşturma başlatılarak Sakarya 1 No'lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna götürüldüğünü, çıplak arama yapılmasını kabul etmediği için götürüldüğü Kurumda da hakkında idari soruşturma başlatıldığını ve verilen disiplin cezası nedeniyle tutukluluğunun devam ettiğini iddia etmiştir. Hendek Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü; başvurana tek kullanımlık önlük verilip mevzuata uygun şekilde arama yapılacağını söylenmesine ve Kurum psikoloğunun kendisiyle görüşmesine rağmen başvuranın fiziksel aramaya karşı çıktığını, bu nedenle de başvuran hakkında idari soruşturma başlatılarak kapalı ceza infaz kurumuna gönderildiğini belirtmiştir. Sakarya 1 No'lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü; başvuranın üst ve eşya araması yapılacağı sırada infaz ve koruma memurlarının görevini yapmasına engel olarak aramaya direndiği ve aramayı reddettiği için hakkında idari soruşturma başlatıldığını ve bunun neticesinde disiplin cezası aldığını beyan etmiştir.

14. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'te güvenliğin ve asayişin korunması amacıyla kurum idarelerinin kuruma sokulması ya da kurumda bulundurulması yasak madde ya da eşya bulundurulmamasının sağlanması için görevli dışında kimsenin görmemesi ve tek kullanımlık önlük verilmesi kaydıyla detaylı arama yapılabileceği belirtilmiş olup detaylı arama hususuna ilişkin usul ve kriterlerin mevzuatta açıkça yazdığı görülmektedir. Anılan çerçevede, detaylı aramaya karşı çıkılması durumunda disiplin cezası verilmesi mümkündür. Keza, disiplin cezasının kesinleşmesi beklenmeden mahpusun kapalı ceza infaz kurumuna gönderilmesi idarenin takdir yetkisi kapsamında kalmaktadır. Bu bağlamda, kendi ifadeleri ile de doğrulandığı üzere detaylı arama yapılmasına karşı çıktığı gerekçesiyle hakkında "ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma" disiplin cezası verilen başvuranın haksız yere disiplin cezası aldığı iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olduğu ve "**kabul edilmez**" bulunması gerektiği değerlendirilmektedir.

15. İhlal iddiasında bulunan kişinin iddialarını ispat etmesi genel kural olduğundan hukuki ve fiili deliller ile desteklenmeyen başvurular da açıkça dayanaktan yoksun kabul edilmektedir. Anayasa Mahkemesi (AYM), ispat yükümlülüğü başvurana ait olmasına rağmen başvuru tarafından soyut şekilde birtakım hükümlere atıfta bulunulması ancak söz konusu hükümlerin nasıl ihlal edildiğinin açıklanmaması ve ispatlanmaması durumunda başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olduğuna karar vermiştir (AYM, *Muhittin KAYA*, B. No: 2013/1213, 4/12/2013, para. 32).

16. Objektif olarak imkansız, açıkça uydurulmuş ya da açıkça sağduyuya aykırı olaylara ilişkin şikayetler olarak tanımlanan zorlama şikayetler açıkça dayanakta yoksun kabul edilmektedir. Hukuk öğrenimi olmayan ortalama bir kimse için, Sözleşmeye ilişkin bir ihlal bulunmadığının açıkça görülebildiği durumlar da bu kapsamda değerlendirilmektedir (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, *Kabul Edilebilirlik Kriterleri Rehberi, Anlaşılabilir veya Uydurma Şikayetler Bölümü*, 2022, s.69).

17. Başvuran Sakarya 1 No'lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna geldikten sonra 10 gün koşulların kötü olduğu bir koşutta tek başına tutulduğunu, 22 gün havalandırma alanından yararlanamadığını ve evrak eksikliği gerekçe gösterilerek bir süre telefon hakkından yararlanamadığını iddia etmiştir. Muhatap Kurum, başvuranın kamu malına zarar vermek suçundan dolayı Kuruma gelmiş olsa da daha önce silahlı terör örgütüne üye olma ve terör örgütü propagandası yapmak suçlarını işlediğine hükmedilmiş olduğunun tespit edilmesi nedeniyle suç grubu ayırımı mevzuatı doğrultusunda tek kişilik koşuaya yerleştirilmek zorunda kaldığını beyan etmiştir.

18. 5275 sayılı Kanun'un "Hükümlülerin gruplandırılması" başlıklı 24'üncü maddesine göre: "(1) Hükümlüler; a) İlk defa suç işleyenler, mükerrirler, itiyadî suçlular veya suç işlemeyi meslek edinenler, b) Akli ve bedensel durumları nedeniyle veya yaşları itibarıyla özel bir infaz rejimine tâbi tutulması gerekenler, c) Tehlike hâli taşıyanlar, d) Terör suçluları, e) Suç örgütlerine veya çıkar amaçlı suç örgütlerine mensup olan suçlular, gibi gruplara ayrılırlar. (2) Hükümlüler ayrıca yaşları, hükümlülük süreleri ve suç türleri itibarıyla da gruplandırılırlar." Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik'in "Hükümlülerin gruplandırılması" başlıklı 19'uncu maddesine göre: "Hükümlüler, buldukları veya gönderildikleri ceza infaz kurumlarında; a) İlk defa suç işleyenler, mükerrirler, itiyadî suçlular veya suç işlemeyi meslek edinenler, b) Zihinsel ve bedensel durumları nedeniyle veya yaşları itibarıyla özel bir infaz rejimine tâbi tutulması gerekenler, c) Tehlike hâli taşıyanlar, ç) Terör suçluları, d) Suç örgütlerine veya çıkar amaçlı suç örgütlerine mensup olan suçlular, e) Gözlem sürecinin devamına karar verilenler, gibi gruplara ayrılırlar." Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Kuruma yerleştirme" başlıklı 57'nci maddesine göre: "Hükümlülerin kuruma yerleştirilmesi, 5275 sayılı Kanununun 24 üncü maddesinde belirtilen gruplandırmalara uygun olarak yapılır."

19. CPT, 2016 yılında yayınladığı Sırbistan ve Karadağ ile ilgili raporunda; "CPT'nin yetkisinin yalnızca cezaevi personeli tarafından uygulanan ya da izin verilen kötü muamele ile sınırlı olmadığını, cezaevi yetkililerinin sorumlu oldukları mahpuslara karşı olan özen yükümlülüğünün, onları kendilerine zarar vermek isteyebilecek diğer mahpuslardan koruma sorumluluğunu da içerdiğini, mahpusların diğer mahpuslara olan şiddetini önlemek için proaktif bir şekilde hareket etmesi gerektiğini" vurgulamıştır (CPT/Inf (2006) 18).

20. Mahkumların işledikleri suç türlerine göre gruplandırıldıkları ve Kuruma yerleştirilmelerinin söz konusu gruplandırmaya göre gerçekleştiği ilgili mevzuatta belirtilmiştir. CPT, ceza infaz kurumlarının mahpusları diğer mahpusların şiddetinden koruma yükümlülüğü olduğunu vurgulamış olmakla birlikte; terör suçlusu mahpusların diğer suçlulardan ayrı tutulmasının mahpus güvenliği için gerekli bir tedbir olduğu, mahpusun tek kişilik odada kalmaması için mevzuata aykırı hareket edilemeyeceği ve mahpus güvenliğinin tehlikeye atılmayacağı değerlendirilmektedir. Dolayısıyla; başvuranın tek başına tutulduğu iddiası hukuka uygun olduğu için ve kötü koşullarda tutulduğu iddiası ispatlanmadığı için söz konusu iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olduğu ve kabul

edilmez bulunması gerektiği değerlendirilmektedir.

21. Sonuç olarak; yukarıda açıklanan nedenlerle, Türkiye İnsan hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in ilgili maddeleri uyarınca başvurunun kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın taraflara tebliđine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

02.05.2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Saffet BALIN
ye

e-imzalıdır

İsmail AYZ
ye

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTI
ye

e-imzalıdır

nal SADE
ye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
ye